

BLÁSKÓGABYGGÐ

Deiliskipulag frístundabyggðar

HEIÐARBÆJAR SVÍNANES F3

Nóvember 2023

Unnið fyrir:

FSRE (Framkvæmdasýsluna-Ríkiseignir)

Mynd 1. Á forsíðu tekin í október 2021 í Heiðabæ (Landmótun, BG).

Margrét Ólafsdóttir
Óskar Örn Gunnarsson

Deiliskipulag þetta sem fengið hefur meðferð í samræmi við ákvæði 41. gr.

skipulagslaga nr. 123/2010 var samþykkt í _____

þann _____ 202__ og í _____ þann _____ 202__.

Tillagan var auglýst frá _____ 202__ með athugasemdafresti til _____ 202__ .

Auglýsing um gildistöku deiliskipulagsins var birt í B-deild Stjórnartíðinda þann _____
202__.

Efnisyfirlit

1.	Inngangur og markmið.....	6
2.	Málsmeðferð.....	7
	Umsagnir opinbera aðila.....	7
	Athugasemdir almennings.....	7
	Deiliskráning fornleifa.....	8
	Breytingar eftir umsagnir og athugasemdir.....	8
3.	Forsendur.....	9
3.1.	Staðhættir.....	9
3.1.1.	Umhverfi og aðstæður.....	9
3.1.2.	Fornleifar.....	10
3.1.3.	Veðurfar.....	11
3.1.4.	Skriðuföll.....	11
3.1.5.	Kjarr- og skógareldar.....	12
3.2.	Tengsl við aðrar áætlanir.....	13
3.2.1.	Landsskipulagsstefna 2015-2026.....	13
3.2.2.	Aðalskipulag Bláskógabyggðar 2015-2027.....	13
3.2.3.	Lög um verndun Þingvallavatns og vatnasvið nr. 85/2005 og reglugerð um framkvæmd verndunar vatnasviðs og lífríkis Þingvallavatns.....	17
4.	Deiliskipulag.....	18
4.1.	Almennt.....	18
4.1.1.	Samgöngur og innviðir: aðkoma og stígakerfi.....	18
4.1.2.	Vegir og aðkoma.....	18
4.1.3.	Stígar.....	18
4.1.4.	Gönguleiðir aðgengi að og meðfram vatni.....	19
4.1.5.	Girðingar/afmörkun.....	19
4.1.6.	Fráveitur, aðveitur (vatnsveitur) og geymsla eldsneytis og hættulegra efna.....	19
4.1.7.	Ræktun og fjarlægð ræktunar frá vatni.....	20
4.1.8.	Nytjaveiðar.....	20
4.1.9.	Stærð og útlit húsa.....	21
4.1.10.	Bátaskýli.....	22
4.1.11.	Skógar- og kjarreldar.....	22
4.1.12.	Lóðatafla.....	24
5.	Áhrifamat.....	25
6.	Heimildarskrá.....	27

2	Deiliskipulagsuppráttur	28
---	-------------------------------	----

Myndaskrá

Mynd 1	Á forsiðu tekin í október 2021 í Heiðabæ (Landmótun, BG).	2
Mynd 2	Yfirlitsmynd-Loftmynd af núverandi aðstæðum. Svört brotalína sýnir afmörkun deiliskipulagssvæðis en rauð eru svetarfélagamörk Bláskógabyggðar og Grímnes- og Grafningshrepps.....	6
Mynd 3	Vistgerðarkort af skipulagssvæðinu sem er innan rauða rammans (Ní).	10
Mynd 4	Vindrós fyrir nærliggjandi svæði	11
Mynd 5	Ljósmynd tekin í október 2021 í Heiðarbæ (Landmótun, BG).	12
Mynd 6	Hluti af sveitarfélagsupprætti 1 Aðalskipulags Bláskógabyggðar 2015-2027. Deiliskipulagssvæðið er innan rauða hringsins.	15
Mynd 7	Ljósmynd tekin í október 2021 í Heiðarbæ. (Landmótun, BG).	18
Mynd 8	Ljósmynd tekin í október 2021 í Heiðarbæ (Landmótun, BG).	19
Mynd 9	Ljósmynd tekin í október 2021 í Heiðarbæ (Landmótun, BG).	20
Mynd 10	Áhættumat fyrir sumarhúsabyggðar í Bláskógabyggð vegna gróður og kjarrelda.....	23

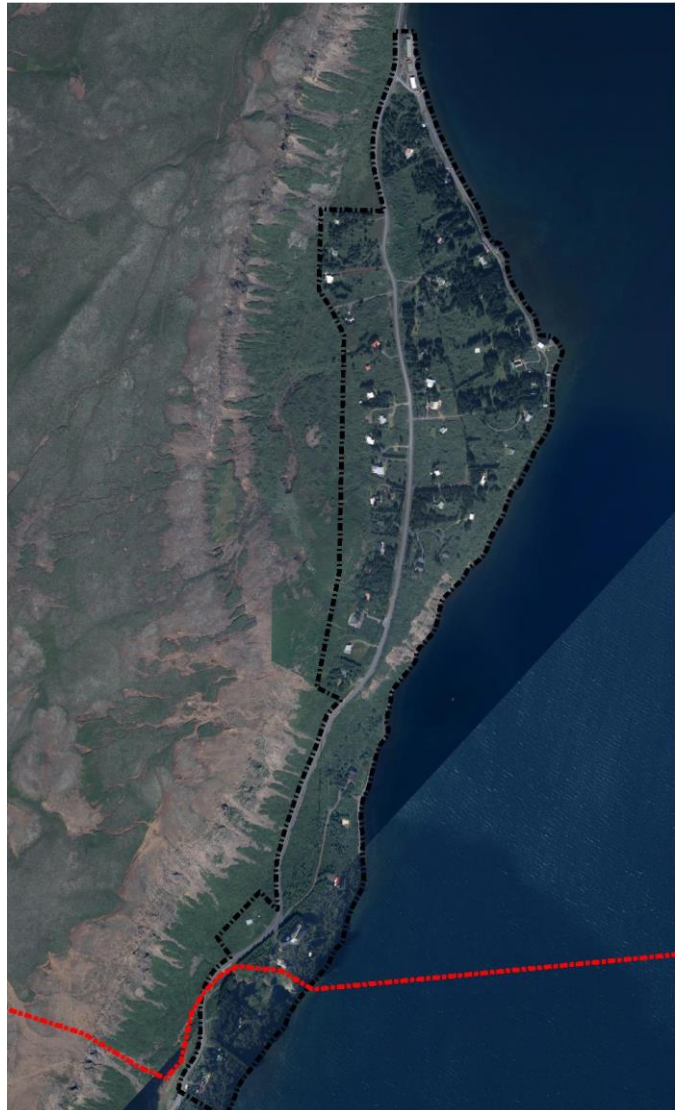
Töfluskrá

Tafla 1.	Ákvæði vegna frístundbyggðar í aðalskipulagi sem á við um svæðið	14
Tafla 2.	Ákvæði vegna náttúruminjaskrár í aðalskipulagi sem á við um svæðið.	16
Tafla 3.	Ákvæði hverfisverndar í aðalskipulagi sem á við um svæðið	17
Tafla 4.	Niðurstaða grófrar áhættumatsgreiningar (Mannvit, 2014).....	23

1. Inngangur og markmið

Frístundabyggð í Heiðarbæ við Þingvallavatn á sér sögu allt til fjórða áratug síðustu aldar. Fyrsti bústaðurinn í Svínahlíð er í Birkihlíð, norðarlega í hverfinu. Þar var gamall kofi sem ekki er vitað hver byggði en upphaf bústaðabyggðar var þegar nýr leigjandi þeirrar lóðar keypti bóndabæ sem stóð í Mjóanesi á austurbakka Þingvallavatns. Leigjandinn lét flytja bæinn yfir frosið vatnið á meters þykkum ís að vetri til árið 1936. Bátaskýli var síðan bætt við á lóðinni. Á stríðsárunum bættust nokkur hús og kofar við á lóðum í nágrenninu sem byggð voru vegna ótta við innrás og stríðsátök að hálfu Þjóðverja. Um 1965 eru flestar lóðir leigðar og á þeim byggt á árunum eftir það.

Afmörkun deiliskipulags miðast við svæði frístundabyggðarinnar sem er á jörðinni og af lóðamörkum, vegum og vatni. Stærð skipulagssvæðis er ríflega 42 ha.

Mynd 2. Yfirlitsmynd-Loftmynd af núverandi aðstæðum. Svört brotalína sýnir afmörkun deiliskipulagssvæðis en rauð eru svetarfélagamörk Bláskógabyggðar og Grímnes- og Grafningshrepps.

Meginmarkmið deiliskipulagsins er að setja ramma um þegar byggt frístundasvæði og viðhald þess. Deiliskipulagið er unnið með það að leiðarljósi að skilgreina betur og afmarka lóðir innan deiliskipulagssvæðisins, skilgreina aðkomu að lóðum eða mögulegar kvaðir um aðkomu, skilgreina byggingareiti, tryggja aðgengi að strandlengju og sýna gönguleiðir. Jafnframt að fylgja eftir stefnu Bláskógabyggðar um að til skuli vera deiliskipulag fyrir eldri frístundasvæði.

Með deiliskipulagsgerðinni er unnið að því að samþætta lóðamörk til þess að auðvelda umsýslu á lóðum ásamt því að ramma inn svæðið og nýtingu þess í heild og einstaka þætti þess s.s. innviði og náttúruvernd. Vegna mikilvægi strandlengjunnar sem útivistarsvæði og til þess að tryggja aðgengi almennings (skv. náttúruverndarlögum) sem og annarra lóðarhafa að strandlengju Þingvallavatns, þá eru lóðamörk við Þingvallavatn dregin 25 metra frá strandlengjunni. Enn fremur eru mörkin dregin frá Þingvallavatni til þess að tryggja framgang laga um vernd Þingvallavatns og vatnasviðs þess nr. 85/2005 og reglugerð um framkvæmd verndunar nr. 650/2006. Samkvæmt þeim lögum er óheimilt að gera nokkuð innan verndarsvæðisins það sem getur spillt vatni eða mengað það, bæði yfirborðsvatn og grunnvatn. Í reglugerð um framkvæmd verndunar vatnasviðs og lífríkis

Þingvallavatns kemur fram að óheimilt er að veita leyfi vegna framkvæmda á verndarsvæðinu þ.m.t. jarðrask, byggingu mannvirkja, borun eftir vatni, nám jarðefna, vinnslu auðlinda úr jörðu eða ræktunarframkvæmdir þar sem hættu er á að slíkt geti mengað, spillt vatnsgæðum eða breytt vatnshæð.

Byggingarreitir eru því skilgreindir 50 m frá strandlengju eins og skipulagsreglugerð gerir ráð fyrir en einnig til þess að tryggja að farið sé eftir ákvæðum laga um verndun Þingvallavatns.

Meginmarkmið:

- Skilgreina lóðarmörk og byggingareiti.
- Skilgreina gönguleiðir um svæðið til útivistar í sátt við náttúru og menn.
- Skilgreina aðkomu- og akstursleiðir þannig að þær séu skýrar.
- Setja fram skipulagsskilmála.
- Tryggja aðgengi almennings og annarra lóðarhafa að strandlengju Þingvallavatns vegna mikilvægi hennar sem útivistarsvæði.
- Tryggja varðveislugildi verndarsvæðis Þingvallavatns skv. lögum þess efnis.

Deiliskipulagssvæðið liggur við vestanvert Þingvallavatn. Aðkoma að svæðinu er frá Þingvallavegi og Nesjavallavegi og þaðan er keyrt eftir Grafningsvegi efri sem er aðalaðkomuvegur að deiliskipulagssvæðinu. Engin deiliskipulög liggja að svæðinu.

2. Málsmeðferð

Vinna við deiliskipulag þetta á sér langan aðdraganda en deiliskipulagstillaga fyrir svæðið var auglýst fyrst árið 2010. Við gerð núverandi tillögu voru nýttar upplýsingar úr vinnunni frá 2010. Sveitarstjórn Bláskógabyggðar samþykkti á fundi sínum þann 29.6.2022 að auglýsa tillögu að nýju deiliskipulagi. Tillagan var auglýst með athugasemdafrest frá 14. júlí til og með 26. ágúst 2022.

Umsagnir opinbera aðila

Umsagnir bárust frá eftirfarandi opinberu aðilum og breytingar gerðar á skipulagsgögnum eins og umsagnir gáfu tilefni til.

- Heilbrigðiseftirliti dags. 9.9.2022
- Umhverfisstofnun dags. 14.9.2022
- Vegagerð dags. 15.9.2022. Gerðar voru breytingar á uppdrætti eftir fund með Vegagerðinni þar sem fækkaðar voru tengingar við Grafningsveg efri.
- Minjastofnun Íslands dags. 21.9.2022
- Fiskistofu dag. 22.9.2022

Umsagnir opinbera aðila gáfu ekki tilefni til breytinga nema umsögn Vegagerðarinnar aðrar umsagnir voru með minniháttar ábendingum sem brugðist var við.

Athugasemdir almennings

Athugasemdir bárust einnig frá sumarhúsaeigendum á svæðinu og félagi sumarhúsaeiganda í Svínahlíð. Þær athugasemdir voru að mestu um eftirfarandi:

- Byggingarreiti fyrir frístundahús
- Byggingarreiti fyrir bátaskýli
- Almenn atriði um bátaskýli og fjölgun þeirra
- Aðkomuleiðir inn á lóðir
- Lega gönguleiða
- Lóðarmörk
- Stærð lóða

Komið var til móts við athugasemdir að einhverju leiti og var greinargerð og uppdrætti breytt.

Deiliskráning fornleifa

Deiliskráning fornleifa lág ekki fyrir áður en tillagan var auglýst sumarið 2022. Skipulagsgögn voru uppfærð eftir auglýsingu og á sama tíma var deiliskráning minja gefin út. Því voru minjar og niðurstaða fornleifafræðinga færð inn í skipulagsgöngin eftir auglýsingu. Samkvæmt lögum um menningarminjar nr. 80/2012 n.t.t. 1. mgr. 16. gr. kemur fram að:

„Skráning fornleifa, húsa og mannvirkja skal fara fram áður en gengið er frá aðalskipulagi eða deiliskipulagi. Áður en deiliskipulag er afgreitt eða leyfi til framkvæmda eða rannsókna er gefið út skal skráning ætíð fara fram á vettvangi.“

Það er því ekki lagaleg krafa að deiliskráning liggja fyrir áður en skipulag er auglýst en þar sem að fornleifafræðingar sem sá um deiliskráningu töldu minjar innan lóðamarka þá er það mat landeiganda svæðisins að auglýsa skipulagið aftur til að gefa lóðarhöfum tækifæri á að rýna gögnin og koma með formlegar athugasemdir ef á þarf að halda.

Breytingar eftir umsagnir og athugasemdir

Hér má sjá yfirlit yfir helstu breytingar sem gerðar voru á skipulagsgöngum eftir auglýsingu:

- Skráðar fornleifar voru merktar inn á uppdrátt
- Kvöð á milli lóða land nr. 170 251 og land nr. 170 235 er óþörf þar sem að aðkoma inn á báðar lóðir er fyrir utan lóðarmörk
- Aðkoma að lóðum nr. 43 og 41 lagfærð
- Lagfæring á byggingarreit á lóð 170 247, reitur var ekki rétt staðsettur miðað við þegar byggð mannvirki
- Texta um gönguleiðir smávægilega breytt vegna orðalags, hnekkt á að nánari hönnun stíga skuli taka mið af m.a. lóðarmörkum
- Bætt var við staðsetningu vatnsbóls
- Vegtengingum við Grafningsveg efri fækkað
- Lóðanúmerum var breytt eftir ábendingar Umhverfis- og tæknideildar Uppsveita. Lóðanúmer eru nú skv. reglum sem Húsnæðis og mannvirkjastofnun krefst.¹
- Bætt var við eftirfarandi texta í upphafi kafla 3.2.9.:
„Lóðarmörk geta tekið smávægilegum breytingum við gerð nýrra lóðablaða þar sem að ekki eru gefnir upp hnitpunktar á DSK uppdrættinum.“
- Eftirfarandi var bætt við í kafla 2.1.2m aðkomuvegi við vatnið: „
Lóðarhafar á svæðinu hafa til langs tíma sinnt uppsetningu og viðhaldi á hliði við aðkomuveg meðfram vatni til stýringar á akandi umferð. Tryggja skal aðgengi viðbragðsaðila og gangandi um hliðið.“

¹ https://www.skra.is/library/Samnyttar-skrar-/Fyrirtaeki-stofnanir/Stadfong/Handbok_um_skraningu_stadfanga.pdf

- Eftirfarandi var bætt við í kafla 4.1.8: *Hluti landeiganda hefur stundað nytjaveiðar og nýtt aðstöðu í Svínanesi*
- Borholu fyrir vatn bætt við á uppdrátt.
- Texta um bátaskýli var breytt til að einfalda, aðeins er um smávægilega breytingu að ræða
- Nokkrar minniháttar breytingar voru gerðar á gögnunum eftir ábendingar s.s. lega núverandi mannvirkja o.fl.

Með tilliti til ofangreindra atriða og vegna nýrra upplýsinga sem fram koma í fornleifaskráningu þá er deiliskipulagið auglýst að nýju.

3. Forsendur

Heiðabær I og II er ríkisjörð en elstu lóðir og hús eru frá árunum 1930-1940. Með tímanum hafa lóðamörk afmáðst og heildarmynd svæðisins orðið óskýrari frá því að fyrstu lóðirnar voru gerðar á svæðinu.

Með gerð deiliskipulags fyrir svæðið er verið að fylgja eftir stefnu Bláskógarbyggðar um að unnið sé deiliskipulag fyrir eldri frístundasvæði. Frístundasvæðið er staðsett mestmegnis innan sveitarfélagsmarka Bláskógabyggðar, en að hluta til eru syðstu lóðirnar innan sveitarfélagsmarka Grímsnes- og Grafningshreppar. Samkvæmt landeignaskrá Þjóðskrár eru lóðirnar með landnúmerið 223275 og 1702202 skráðar hjá Bláskógabyggð. Jafnframt reka sveitarfélögin sameiginlega skipulagsdeild, því er sama skipulagsnefnd fyrir bæði sveitarfélögin.

3.1. Staðhættir

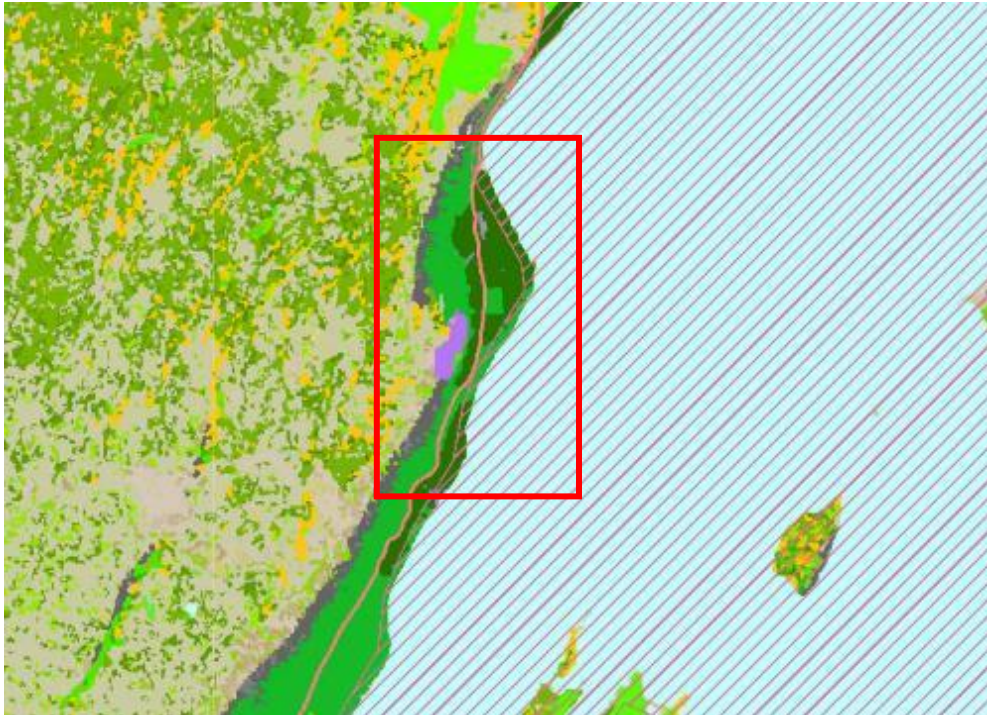
3.1.1. Umhverfi og aðstæður

Deiliskipulagssvæðið sem um ræðir hefur í dag að geyma 50 lóðir. Svæðið var áður hluti af lögbýli Heiðarbæjar og dregur nafn sitt af upprunajörðinni og er að mestu undir eða nálægt Svínahlíð og Svínanesi við Þingvallavatn. Samkvæmt aðalskipulagi Bláskógabyggðar 2015-2027 er svæðið skilgreint sem frístundabyggð og merkt F3, sjá nánar í kafla 3.2.

Um svæðið fer vegur, Grafningsvegur efri nr. 360, og eru sumarhúsin beggja vegna við hann. Hlíðin og nesið eru einkenni frístundabyggðar F3 í Heiðarbæ ásamt Þingvallavatni og skóglendinu sem einkennir frístundabyggðir í nágrenninu. Við frístundabyggðina liggja brattar hlíðar Svínahlíðar fyrir ofan Grafningsveg efri sem nær upp í 220 m og svo er hlíðin neðan vegar sem gengur niður að vatnsbakkanum og er með um það bil 60% halla, bröttust við vatnið. Erfitt aðgengi er að vatninu sum staðar vegna landhalla. Ekki er fyrirhugað að fjölga lóðum innan svæðisins.

Helstu vistgerðir sem þarna er að finna eru; skriður og klettur-urðarskriðuvist og ljónslappaskriðuvist, skóglendi-birkiskógur, aðrar vistgerðir eru skógrækt, alaskalúpína og annað manngert land, mólendi-fjalldrapamóavist, melar, sandlendi, sanda- og vikravist, graslendi-língresis- og vingulsvist.

Gróðurfar á svæðinu einkennist af skógrækt eða ræktuðum skógi og þá mest mestmegnis greni, ösp og lerki sem hefur náð talsverðri hæð.

Mynd 3. Vistgerðarkort² af skipulagssvæðinu sem er innan rauða rammans (Ní).

3.1.2. Fornleifar

Deiliskráning fornleifa fór fram í nóvember 2022. Í niðurstöðum skýrslunnar kemur eftirfarandi fram: *Fjórir minjastaðir voru skráðir, tveir þeirra eru á Svínanesi norðan Sigríðarklifs, og tveir sunnan þess, í Vatnsbrekkum. Á úttektarsvæðinu öllu er umfangsmikið skóglendi sem hamlaði nokkuð yfirsýn við skráningu, einkum þar sem eru reitir með barrtrjám í þéttum röðum. Ef einhverjar minjar hafa verið á þeim svæðum þar sem barrtrjám hefur verið plantað þétt þá eru þær mjög líklega mikið skemmdar, ef ekki horfnar með öllu. Norðan Sigríðarklifs voru skráð tvö hugsanleg mannvirki við bakka Þingvallavatns, annars vegar meint tóft ÁR-460:038 nyrst á Svínanesi og grjóthleðsla ÁR-460:040 á vestasta odda nessins. Bæði mannvirkin eru óljós og gætu annað hvort verið tengst jarðraski við sumarbústaði svæðisins eða verið náttúrumyndun, en voru hér látin njóta vafans og tekin með á fornleifaskrá. Ef um mannvirki er að ræða gætu þau hugsanlega tengst bátageymslu eða öðrum athöfnum við vatnið.³*

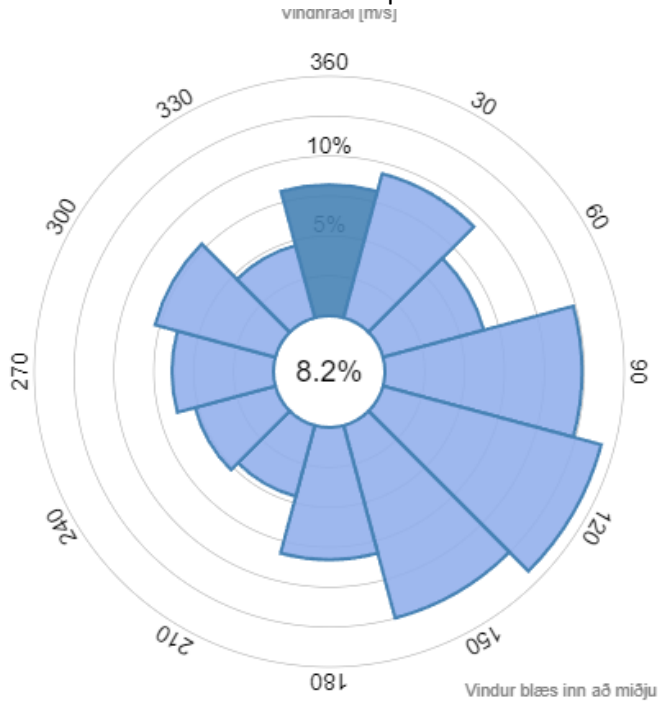
Ef áður ókunnar fornleifar finnast innan skipulagssvæðis skal tilkynna það til Minjastofnunar Íslands sbr. 24. grein laga um menningaminjar nr. 80/2012. Óheimilt er að raska fornleifum sem kunna að koma í ljós við uppgröft nema að fenginni heimild Minjastofnunar Íslands. Gildir þar einu um jarðrask innan skilgreindra byggingareita og jarðrask í tengslum við endurbyggingar og viðbyggingar frístundahúsa.

² Náttúrufræðistofnun Íslands. Vistgerðir og mikilvæg fuglasvæði á Íslandi. <https://vistgerdakort.ni.is/> Sótt af vef 14.09.2021

³ Fornleifastofnun Íslands 2022.

3.1.3. Veðurfar

Ríkjandi vindáttir innan skipulagssvæðisins eru austanátt, suðaustan og suð-suðaustanátt. Meðalvindhraði úr þessum áttum er um 5 m/sek.⁴

Mynd 4. Vindrós fyrir nærliggjandi svæði

3.1.4. Skriðuföll

Svínahlíð er í um 200 m hæð og myndar bratta hlíð fyrir ofan frístundabyggðina. Sumarhúsaeygendur hafa bent á hættu á grjóthruni úr hlíðinni.

⁴ Veðurstofa Íslands. <https://vindatlas.vedur.is/> Sótt af vef 14.09.2021.

3.1.5. Kjarr- og skógareldar

Árið 2014 vann verkfræðistofan Mannvit áhættumat fyrir frístundahúsabyggð í Bláskógabyggð vegna mögulegra gróður- og kjarrelda. Í matinu voru frístundabyggðir metnar með tilliti til áhættuþátta eins og ástands vegakerfis, þekju og þéttleika gróðurs, aðgangs að vatni o.fl. þátta sem geta skipt máli varðandi áhættu vegna gróðurelda.

Mynd 5. Ljósmynd tekin í október 2021 í Heiðarbæ (Landmótun, BG).

„Sumarhúsabyggðir sem eru lítið grónar, á tiltölulega sléttu landi og með nokkuð gott aðgengi að vatni komu almennt vel út úr matinu. Sumarhúsabyggðir þar sem gróður er þéttur og mikill, land erfitt yfirferðar og í halla, þéttleiki bústaða mikill og aðgengi að vatni slæmt komu verr út úr matinu. Á þeim svæðum sem komu verr út úr matinu gæti gróðureldur mögulega haft alvarlegri afleiðingar en á svæðum sem metin hafa verið með litla áhættu. Ekki hefur verið metið hversu miklar líkur eru á að gróðureldur komi upp.“⁵

Fjallað er um náttúruvár í forsenduhefti aðalskipulagsins, kafla 2.6. Þar er gerð grein fyrir jarðskjálftum, flóðahættu vegna flóða í Hvítá, hættusvæði vegna ofanflóða í Laugarvatnsfjalli, jökulhlaupum úr Hagavatni og hugsanlegri hættu vegna gróður- og kjarrelda í frístundabyggð. Hættusvæði eru sýnd á skýringarupprætti 3 í Aðalskipulagi Bláskógabyggðar 2015-2027.

⁵ Mannvit. Áhættumat fyrir sumarhúsabyggðir í Bláskógabyggð vegna gróður- og kjarrelda. 19. desember 2014.

3.2. Tengsl við aðrar áætlanir

3.2.1. Landsskipulagsstefna 2015-2026

Deiliskipulagið fellur almennt vel að Landsskipulagsstefnu 2015-2026⁶:

Kafli 2.2.1

Við skipulag frístundabyggðar verði almennt miðað að afmörkuðum en samfelldum frístundabyggðarsvæðum sem gefi notendum þeirra kost á góðum tækifærum til útiveru um leið og gætt er að því að frístundabyggðin skerði ekki mikilvæg eða viðkvæm svæði með tilliti til landbúnaðar eða náttúruverndar.

3.2.2. Aðalskipulag Bláskógabyggðar 2015-2027

Hér á eftir er gerð nánari grein fyrir þeim markmiðum sem höfð eru að leiðarljósi við gerð skilmála fyrir frístundabyggð í landi Heiðarbæjar.

Eftirfarandi er umfjöllun um markmið og leiðir í Aðalskipulagi Bláskógarbyggðar 2015-2027 fyrir frístundabyggð almennt á (bls. 9) segir:

Kafli 2.3.2 Frístundabyggð

Frístundabyggð er skv. gr. 6.2 í skipulagsreglugerð, nr. 90/2013,“ svæði fyrir frístundahús, tvö eða fleiri og nærþjónustu sem þeim tengist, þ.m.t. orlofshús og varanlega staðsett hjólhýsi. Föst búseta er óheimil í frístundabyggðum“.

Markmið:

- *Horft er til þess að ný hverfi verði að jafnaði í tengslum við núverandi frístundabyggð.*
- *Sameiginlegar veitur verði þar sem þéttleiki byggðar og náttúrufarslegar aðstæður leyfa.*
- *Frístundabyggð verði að jafnaði ekki heimiluð á svæðum sem eru mikilvæg eða verðmæt vegna náttúrufars, auðlinda, náttúruvár, sögu eða almenns útivistargildis. Þau verði heldur ekki á góðu ræktunarlandi eða á svæðum sem skilgreind eru sem hættusvæði vegna náttúruvár.*
- *Unnin verður viðbragðsáætlun vegna gróður- og kjarrelda.*
- *Forðast skal að tré myndi skugga á lóðum nágranna eða byrgi fyrir útsýni þeirra.*

Leiðir:

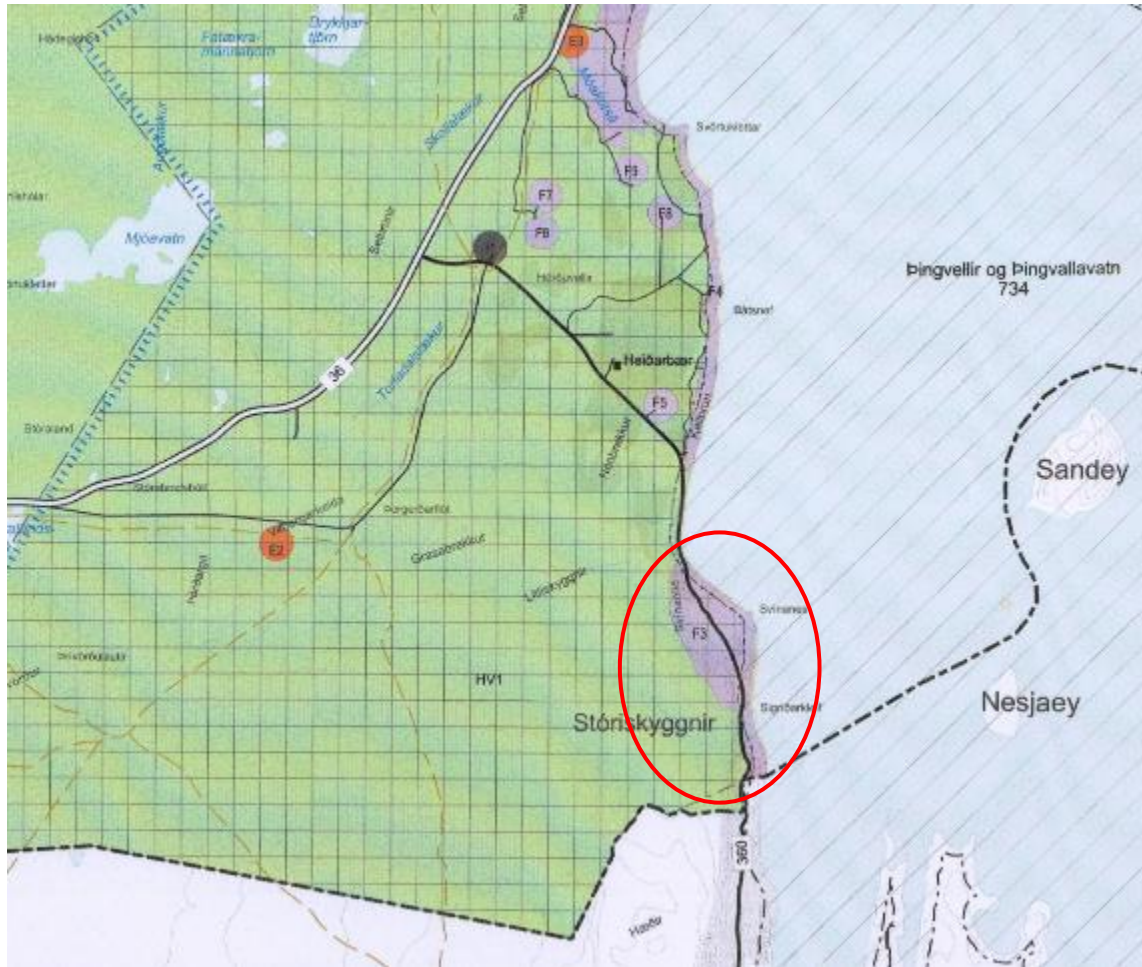
- *Frístundabyggð verði sem mest á samfelldum svæðum, þannig að vegir og veitur nýtist sem best.*
- *Skipulag byggðar taki mið af því að halda opnum gömlum og hefðbundnum göngu- og reiðleiðum og almennum gönguleiðum milli aðliggjandi svæða.*
- *Skipulag tryggji aðgengi að almennum og áhugaverðum útivistarsvæðum og náttúrufyrirbærum.*
- *Á frístundasvæðum skulu lóðir að jafnaði vera á stærðarbilinu ½ - 1 ha og nýtingarhlutfall skal ekki vera hærra en 0,03. Í ákveðnum tilfellum geta frístundalóðir þó verið minni og nýtingarhlutfall allt að 0,05.*
- *Ný frístundasvæði verði ekki stærri en 25 ha innan hvernar jarðar. Nýir áfangar innan hvernar jarðar verða ekki teknir til skipulagsmeðferðar fyrr en minnst 2/3 hlutar fyrri áfanga hafa verið byggðir.*
- *Við skipulag byggðar skal hugað að því að merkar jarðmyndanir og gróðursvæði verði fyrir sem minnstum áhrifum vegna framkvæmda.*

⁶ Skipulagsstofnun. Landsskipulagsstefna 2015-2026. September 2016.

- Félagasamtökum er heimilt að leigja út orlofshús og starfrækja þjónustumiðstöðvar og/eða smáverlanir sem þjóna svæðinu.
- Heimilt er að leigja út frístundahús í samræmi við reglugerð nr. 1277/2016 um veitingastaði, gististaði og skemmtanahald.
- Stefnt skal að því að eldri frístundasvæði verði deiliskipulögð.
- Í deiliskipulagi frístundabyggðar skal gera grein fyrir vatnstökustöðum þar sem nálgast má slökkvivatn.
- Við deiliskipulag frístundabyggðar skal gera grein fyrir mögulegum flóttaleiðum vegna gróður- og kjarrelda.
- Landeigandi/félög sumarhúsaeygenda skal vinna viðbragðsáætlun fyrir núverandi frístundasvæði í samráði við Brunavarnir Árnessýslu.
- Stærð aukahúss/gestahúss getur verið allt að 40 m² og geymslu allt að 15 m² . Þessar byggingar teljast með í heildar byggingarmagni lóðar.
- Sveitarstjórn áskilur sér rétt til að fella út svæði þar sem engin uppbygging hefur átt sér stað, við næstu endurskoðun aðalskipulags.“

Frístundabyggð			
Nr.	Heiti svæðis	Lýsing	Jörð
F3	Svínanes	Ekkert deiliskipulag í gildi. 42 lóðir byggðar. Stærð svæðis er um 53 ha.	Heiðarbær

Tafla 1. Ákvæði vegna frístundabyggðar í aðalskipulagi sem á við um svæðið

Mynd 6. Hluti af sveitarfélagsuppdrætti 1 Aðalskipulags Bláskógabyggðar 2015-2027. Deiliskipulagssvæðið er innan rauða hringsins.

Svæðið er skilgreint sem verndarsvæði kafla 2.8 í greinargerð Aðalskipulags Bláskógabyggðar⁷ (bls. 51):

Kafla 2.8. VERNDARSVÆÐI OG MINJAR

Um verndarsvæði og minjar segir í greinargerð Aðalskipulags Bláskógabyggðar 2015-2027 (bls.52):

Markmið:

- *Stuðla skal að verndun lítt raskaðra landsvæða og óbyggðra víðerna.*
- *Stuðlað verði að varðveislu sögu-, náttúru- og menningarminja og annarra umhverfislegra gæða.*
- *Merkir minja- og sögustaðir verði merktir og gerðir aðgengilegir, fornar leiðir verði endurvaktar, m.a. til að renna styrkari stoðum undir ferðaþjónustu.*
- *Stuðlað verði að góðri umgengni um hálendið, álag verði undir þolmörkum viðkvæmra svæða og reynt að viðhalda sem stærstum óbyggðum víðernum.*
- *Mannvirkjagerð leiði til eins lítillar röskunar og kostur er, sérstaklega á hálendinu.*
- *Fornminjar verða merktar eftir því sem kostur er og upplýsingar um þær bættar.*

⁷ Skipulagsstofnun. Aðalskipulag Bláskógabyggðar 2015-2027, greinargerð.

- *Kortlagðar verði gamlar þjóðleiðir og kannaðir möguleikar á að nýta þær sem reið- og/eða gönguleiðir. Enn fremur verði hugað að verndun ýmissa eldri samgöngumannvirkja, s.s. Kónsvegur.*
- *Hugað verði að varðveislugildi eldri húsa og mannvirkja, þ.m.t. samgöngumannvirkja og vatnsaflsvirkjana frá upphafi rafmagnsaldar.*
- *Skráning fornleifa, húsa og mannvirkja er undanfari frekara skipulags.*

Leiðir:

- *Skipulag og merkingar verði bætt til að koma í veg fyrir umhverfisspjöll og til að bæta umgengni um viðkvæm svæði.*
- *Markvisst verði reynt að vernda náttúru- og menningarminjar á svæðinu m.a. með merkingu þeirra og aukinni fræðslu og upplýsingagjöf til ferðamanna.*
- *Helstu minjar/minjasvæði verði felld undir hverfisvernd og skilgreind verndarákvæði fyrir þær.*
- *Lokið verði við svæðisskráningu fornminja í sveitarfélaginu á skipulagstímanum.*
- *Stuðlað verði að varðveislu birkiskóga- og birkikjarrs.*
- *Kónsvegurinn verði verndaður og merktur fyrir göngufólk þar sem hann er heillegur.*
- *Unnið verði að lagfæringu og viðhaldi á völdum minjum, t.d. fornum bæjarstæðum, samgöngumannvirkjum og vatnsaflsvirkjunum.*

Kaflí 2.8.2 Önnur náttúruvernd

Svæðið er inn á náttúruminjasrá og um önnur verndarsvæði í Aðalskipulagi Bláskógarbyggðar 2015-2027 segir (bls.53)

Svæði á náttúruminjasrá		
Nr.	Heiti	Lýsing á afmörkun og sérstæði þeirra skv. náttúruminjasrá
743	Þingvellir og Þingvallavatn	<i>Þingvellir og land jarðanna Kárastaða, Brúsastaða, Svartagils og Gjábakka samkvæmt sérlögum nr. 47/2004. Þingvallavatn, ásamt eyjum og strandlengju umhverfis vatnið. Þingvellir eru einstæður sögustaður, landslag stórbrotið og fágætt að jarðfræðilegri gerð. Þingvallavatn er lífauðugt vatn í sigdal og má þar m.a. finna fjögur afbrigði af bleikju</i>

Tafla 2. Ákvæði vegna náttúruminjasrá í aðalskipulagi sem á við um svæðið.

Hluti af svæðinu er innan hverfisverndar og um hverfisverndina HV1 í Aðalskipulagi Bláskógarbyggðar 2015-2027 segir (bls.56):

Kaflí 2.8.3 Hverfisvernd

Ákvæði hverfisverndar vegna náttúruverndar eru þessi:

- *Þar sem um er að ræða vötn eða tjarnir tekur verndarsvæðið, auk þeirra, að lágmarki til 50 m beltis á bökkum þeirra.*
- *Framræsla votlendis á hverfisverndarsvæðum er óheimil. Þá er notkun áburðar (tilbúins sem og húsdýraáburðar) takmörkuð.*
- *Halda skal byggingarframkvæmdum í lágmarki og þess gætt að þær leiði til eins lítillar röskunar og kostur er.*
- *Innan náttúrulegra birkiskóga er einungis heimilt að gróðursetja íslenskar trjátegundir eins og birki, víði og reyni. Þó er heimilt er að grísa náttúrulegan skóg og gera göngustíga um hann.*
- *Nokkur vatnsmikil lindasvæði eru vernduð sem hugsanleg framtíðarvatnsból.*

- *Hefðbundnar nytjar, svo sem beit og veiðar geta haldist eins og verið hefur. Sveitarstjórn getur þó sett reglur um takmörkun eða stjórn beitar á svæðinu.*

Hverfisvernd vegna náttúruverndar			
Nr.	Heiti	Lýsing	Jörð
HV1	<i>Selás, Stóriskeygnir</i>	<i>Svæði sunnan Þingvallabjórðgarðs og vestan Þingvallavatns. Svæðið tekur til hlíða og fjallendis sem mynda umgjörð um Þjóðgarðinn og vatnið að vestan. Áhersla á verndun náttúrulegrar ásýndar svæðisins og að lágmarka áhrif byggðar og mannvirkja</i>	<i>Skálabrekka, Heiðarbær</i>

Tafla 3. Ákvæði hverfisverndar í aðalskipulagi sem á við um svæðið

3.2.3. Lög um verndun Þingvallavatns og vatnasvið nr. 85/2005 og reglugerð um framkvæmd verndunar vatnasviðs og lífríkis Þingvallavatns

Markmið laga nr. 85/2005 er að stuðla að verndun lífríkis Þingvallavatns og vatnasviðs þess.

Náttúrufræðistofnun Íslands hefur lagt til að Þingvallavatn og Sogið verði á framkvæmdaáætlun (B-hluta) náttúruminjaskrár [Sogið-Þingvallavatn \(ni.is\)](#) vegna mikilvægi þess fyrir fuglalíf. Þingvallavatn er sömuleiðis meðal vatnshlota sem vakta skal samkvæmt vöktunaráætlun Vatnaáætlunar ([www.vatn.is](#)) og ber að taka tillit til þeirra tilmæla sem fjallað er um þar.

Markmið reglugerðarinnar er:

- að stuðla að verndun vatnasviðs og lífríkis Þingvallavatns með markmið sjálfbærrar þróunar að leiðarljósi,
- að tryggja að innan verndarsvæðisins verði yfirborðsvatni eða grunnvatni ekki spillt eða það mengað, svo sem vegna jarðrasks, byggingar mannvirkja, búsetu, borunar eftir vatni, töku jarðefna, vinnslu auðlinda úr jörðu og ræktunarframkvæmda eða vegna flutninga og meðhöndlunar eitrefna og hættulegra efna,
- að tryggja að tegundum, búsvæðum, vistgerðum og líffræðilegri fjölbreytni Þingvallavatns verði ekki spillt og að lífríki þess fái eftir því sem kostur er að þróast eftir eigin lögmálum.

Í 3. mgr. 6. gr. reglugerðar um um framkvæmd verndunar vatnasviðs og lífríkis Þingvallavatns kemur fram að óheimilt er að veita leyfi vegna framkvæmda á verndarsvæðinu þ.m.t. jarðrask, byggingu mannvirkja, borun eftir vatni, nám jarðefna, vinnslu auðlinda úr jörðu eða ræktunarframkvæmdir þar sem hætta er á að slíkt geti mengað, spillt vatnsgæðum eða breytt vatnshæð.

4. Deiliskipulag

4.1. Almennt

Hér er lýst almennum skilmálum sem gilda um byggingar og framkvæmdir samkvæmt deiliskipulagi. Allar framkvæmdir innan skipulagssvæðisins eru háðar leyfi sveitarstjórnar og leyfi Heilbrigðiseftirlits vegna vatnsverndarsjónarmiða. Sérhver framkvæmd í eða við veiðivatn, allt að 100 metrum frá bakka, sem áhrif getur haft á fiskigengd þess, afkomu fiskstofna, aðstæður til veiði eða lífríki vatnsins að öðru leyti, er háð leyfi Fiskistofu samkvæmt lögum um lax- og silungsveiði nr. 61/2006. Óheimilt er að gróðursetja plöntur og tré innan við 15 m frá fornleifum. Mikilvægt er að allar framkvæmdir innan svæðisins verði unnar utan varptíma til þess að raska sem minnst fuglalífi á svæðinu.

4.1.1. Samgöngur og innviðir: aðkoma og stígakerfi

Skipulagið byggir á núverandi fyrirkomulagi vega og aðkomuleiða, en viðbætur við kerfið miða aðallega að því að bæta öryggisþætti (skv. leiðbeiningum frá Vegagerðinni) og bæta við fjölbreyttari útivistarmöguleikum. Stígum er skipt í eina megingerð, útivistarstíga. Aðalaðkomuvegur er um Grafningsveg efri, vegurinn sker sig inn í bratta í hlíð, niður að vatni með allt að 40 m hæðarmismun sum staðar eða um 60% halla niður að vatnsbakka.

4.1.2. Vegir og aðkoma

Aðalaðkoma akandi umferðar að svæðinu er frá Grafningsvegi efri og er vegurinn malbikaður og um 5 m á breidd. Heimilt er að leggja bundið slitlag á vegi innan deiliskipulagsins. Ekki er gert ráð fyrir nýjum vegum umfram það sem nú er. Leigutakar sjá um viðhald og umhirðu aðkomuvega sem liggja við vatnið og mega girða fyrir notkun annarra á þeim, þó ekki neyðarþefreiða og þjónustubifreiða, með læstum hliðum.

Hámarkshraði Grafningsvegur er 50 km/klst og er lágmarks öryggisbreidd 2-4 m, mælt frá brún akbrautar. Innan öryggissvæðis skal almennt ekki vera önnur umferð ökutækja, en heimilt er að hafa umferðarmerki og ljósastólpa af ákveðinni gerð innan þess. Lóðarhafar á svæðinu hafa til langs tíma sinnt uppsetningu og viðhaldi á hliði við aðkomuveg meðfram vatni til stýringar á akandi umferð. Tryggja skal aðgengi viðbragðsaðila og gangandi um hliðið.

4.1.3. Stígar

Útivistarstígar eru hugsaðir aðallega fyrir gangandi og ekki endilega aðgengilegir öllum vegna landslags s.s. bratta. Útivistarstígar eru slóðar um 1-2m á breidd og er gert ráð fyrir að þeir verði með lausu yfirborði og geta legið um torfærar og brattari leiðir en stofnstígar. Útivistarstígar sem eru skilgreindir og afmarkaðir sem slíkir eru einungis ætlaðir gangandi fólki. Gert er ráð fyrir hjóla og göngustíg meðfram aðalvegi, lega stíga á skipulagsuppdráttum er leiðbeinandi.

Stígar eru skilgreindir með appelsínugulum lit á uppdrætti. Lega stíga á skipulagsuppdráttum er leiðbeinandi. Nákvæmari lega og yfirborðsefni verður valið við nánari hönnun m.t.t. landslags, staðhátta, lóðarmarka, hæðarlegu og viðkvæmni svæða og yfirborðefnis.

Mynd 7. Ljósmynd tekin í október 2021 í Heiðarbæ. (Landmótun, BG).

4.1.4. Gönguleiðir aðgengi að og meðfram vatni

Samkvæmt 17. gr. um almennarétt, útivist og umgengni í lögum um náttúruvernd nr. 60/2013 skal halda opnum og aðgengilegum svæðum meðfram vatnsbakka í a.m.k. 10 metra fjarlægð frá bakkanum.

4.1.5. Girðingar/afmörkun

Leitast skal við að sameina fjárheldar girðingar á ytri mörkum svæðis og fella niður girðingar milli einstakra lóða og skal það ákveðið á milli einstakra lóðahafa. Bent er á gr. 26 í lögum um náttúruvernd nr. 60/2013, þar segir: „óheimilt er að setja niður girðingu á vatns-, ár- eða sjávarbakka þannig að hindri umferð gangandi manna“.

Tryggja þarf aðgengi slökkviliðs- og sjúkrabifreiða og skulu leigutakar sjá um viðhald og umhirðu aðkomuvega innan svæðis.

Mynd 8. Ljósmynd tekin í október 2021 í Heiðarbæ (Landmótun, BG).

4.1.6. Fráveitur, aðveitur (vatnsveitur) og geymsla eldsneytis og hættulegra efna

Allur frágangur á fráveitum og aðveitum skal uppfylla kröfur Heilbrigðiseftirlits Suðurlands. Ganga skal þannig frá fráveitum að með öllu sé tryggt að ekki sé hættu á nitur mengun grunn- eða yfirborðsvatns sem rennur í Þingvallavatn.

Leigutakar skulu sjá um og kosta að öllu leyti framkvæmdir og eftirlit við rotþrær og vatnsöflun. Nauðsynlegt er að gera strangar kröfur um hreinsun skólps. Staðsetja skal nýjar rotþrær í samráði við heilbrigðiseftirlitið og reglur þar að lútandi. Gert er ráð fyrir rotþróm og fráveitulögnum innan lóðarmarka. Ekki má byggja yfir rotþrær. Staðsetning, tilfærslur og lausnir í rotþróm skal gera í samráði við heilbrigðiseftirlitið og byggingafulltrúa. Fráveitukerfi innan svæðisins skal vera í samræmi við byggingarreglugerð nr. 112/2012, reglugerð nr. 798/1999 um fráveitur og skolp og reglugerð 982/2010 um fráveitur sveitarfélaga. Um frágang á fráveitu á verndarsvæði Þingvallavatns er vísað í reglugerð nr. 891/2021 um breytingu á reglugerð nr. 650/2006 um verndun vatnasviðs og lífríkis Þingvallavatns en þar er kveðið á um hreinsun skólps frá stakstæðum íbúðar- og frístundahúsum. Enn fremur skal taka mið af leiðbeiningum Umhverfisstofnunar um rotþrær og siturlagnir þar sem tekið er á meðferð skólps frá stökum húsum og litlum fráveitum utan þéttbýlis sem og leiðbeiningum Heilbrigðiseftirlits Suðurlands (https://hsl.is/wp-content/uploads/2021/07/leidbeiningar_hsl_um_fyrirkomulag_skolphreinsunar_vid_thingvallavatn_utgefnar_28072021.pdf).

Um vatnsvernd gilda ákvæði reglugerðar nr. 533/2001 um breytingu á reglugerð nr. 796/1999. Með fráveitur skal fara skv. reglugerð nr. 798/1999. Geymsla eldsneytis og hættulegra efna er bönnuð á svæðinu sbr. 6. gr. reglugerðar nr. 650/2006 og reglugerð nr. 891/2021 um breytingu á reglugerð nr. 650/2006. Sameiginleg borhola og kaldavatnsveita til 31 lóðar er á svæðinu og önnur sameiginleg

sem nær til 5 lóða en hjá öðrum lóðum er vatnstaka misjöfn að fyrirkomulagi. Samkvæmt lögum um stjórn vatnamála (nr. 36/2011) skal Þingvallavatn (104-2232-L) vera í að minnsta kosti góðu vistfræðilegu ástandi og góðu efnafræðilegu ástandi og má ástandi þess ekki hraka. Umhverfisstofnun hefur gefið út *Vöktunaráætlun fyrir Þingvallavatn 2019 - 2024* þar sem fylgst er með ástandi vatnshlotsins.

4.1.7. Ræktun og fjarlægð ræktunar frá vatni

Æskilegt er að nota innlendar tegundir svo sem ilmbirki, reynivið, íslenskan eini, blæsösp, og íslenskar víðitegundir s.s. gulvíði eða loðvíði. Leitast skal við að halda gróðursetningu og ræktun barrtrjáa og hávaxinna aðfluttra trjáteguna (s.s. aspar, álms, hlyns) í lágmarki innan deiliskipulagssvæðisins (sbr. ákvæði hverfisverndar í aðalskipulagi). Notkun tilbúins áburðar er óheimil skv. 8. gr. reglugerðar nr. 650/2006 og reglugerð nr. 891/2021 um breytingu á reglugerð nr. 650/2006. Lóðarhafar eru einnig hvattir til að grisja há tré sem skyggja á útsýni nággranna. Þegar verið er að gróðursetja ný tré skal huga að útsýni nággranna.

Samkvæmt 10. gr reglugerðar nr. 583/200 um innflutning, ræktun og dreifingu útlendra plöntutegunda er ræktun útlendra tegunda óheimil á friðlýstum svæðum. Bent er á að mikilvægt er að taka tillit til 62. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd en þar segir að við vatnsnýtingu og framkvæmdir í eða við vötn skal leitast við að viðhalda náttúrulegum bakkagróðri við ár og stöðuvötn og haga mannvirkjum og framkvæmdum þannig að sem minnst röskun verði á bökkum og næsta umhverfi vatnsins.

Mynd 9. Ljósmynd tekin í október 2021 í Heiðarbæ (Landmótun, BG).

Hluti af svæðinu er innan hverfisverndar og á hluta af svæðinu er að finna náttúrulegan birkiskóg. Heimilt er að grisja náttúrulegan skóg og gera göngustíga um hann. Samkvæmt kortasjá Skógræktarinnar er á svæðinu náttúrulegur birkiskógur, en sérstæðir eða vistfræðilega mikilvægir birkiskógar falla undir b. lið 1. mgr. 61. gr. náttúruverndarlaga nr. 60/2013.

Lög nr. 33/2019 fjalla um um skóga og skógrækt, er markmiðið að vernda náttúruskóga landsins og stuðla að aukinni útbreiðslu þeirra. Náttúruskógur er skilgreindur skv. lögnum; þar sem land, a.m.k. 0,5 ha að flatarmáli, þar sem sjálfssáanar, innlendar trjátegundir, þ.e. ilmbjörk, reyniviður, blæsösp, gulvíðir eða loðvíðir, eru ríkjandi og ná a.m.k. tveggja metra hæð fullvaxnar og a.m.k. 10% krónuþekju.

4.1.8. Nyttjaveiðar

Ábúendum Heiðarbæjabújarðanna er heimilt að hafa aðstöðu til nyttjaveiða í Þingvallavatni, annars vegar á Svínanesi og hins vegar við Móakotsá.

4.1.9. Stærð og útlit húsa

Á skipulagsupprætti hefur hver leigulóð númer, auk landeignanúmers sem er að finna í fasteignaskrá. Lóðamörk geta tekið smávægilegum breytingum við gerð nýrra lóðablaða þar sem að ekki eru gefnir upp hnitpunktar á deiliskipulagsupprættinum.

Endurbygging og/eða viðbygging núverandi frístundahúsa eða ný frístundahús eru heimil innan byggingareita, en þó ekki nær vatnsbakka en 50 m. Viðbætur við hús skulu vera þannig að það sé samtengt núverandi húsi með burðarbita, þaki eða veggjum þar sem því er viðkomið. Fjarlægð húsa frá lóðamörkum, öðrum en mörkum að vatni, skal almennt vera að lágmarki 10 metrar. Æskilegt er vegna hljóðvistar, þar sem því er viðkomið, verði byggingar staðsettar fjær vegum en 100 m. Slíkt er tilkomið þar sem ekki er gert ráð fyrir að ráðist verði í hávaðavarnir vegna hávaða frá vegum.

Heildarflatarmál frístundahúss skal ekki vera meira en 3% af stærð lóðar en þó ekki meira en 250 m². Á þeim lóðum sem leyft er að bæta við nýjum húsum í stað eldri húsa skal fjarlægð frá vatni vera skv. ákvæðum gr. 5.3.2.14 skipulagsreglugerðar nr. 90/2013. Sama gildir um stærð og útlit húsa svo og fjarlægð frá lóðamörkum eins og um endurbyggingu húsa er að ræða. Þar sem lóðir eru undir ½ ha má heildarflatarmál frístundahúss ekki vera meira en 5% af stærð lóðar.

Viðbyggingar eða endurbyggingar núverandi húsa og nýrra húsa skulu vera þannig að hvorki hús né þaklínur beri við himinn eða vatnsflöt (séð frá helstu útsýnisstöðum) heldur falli að landi og/eða gróðri.

Þeir hlutir byggingarreita sem eru nær vatni en 50 metra má einungis nýta í þeim tilgangi að viðhalda núverandi húsi og til eðlilegra breytinga þeirra húsa í þeim tilgangi að uppfylla gildandi kröfur um algilda hönnun og öryggis- og heilbrigðismál. Gera þarf grein fyrir hvaða þætti öryggis og/eða heilbrigðismála er verið að bæta úr í umsókn um byggingarleyfi. Núverandi sumarhús sem eru nær vatni en 50 metra eru undanþegin kröfu um að samtengja þurfi gestahús við núverandi hús.

Mænishæð (hæsti punktur þaks) skal ekki vera hærra en 6.0 m, mælt frá lægsta punkti lóðar við húsvegg eða gólfkóta hvort sem er lægra. Þaklitir skulu vera dökkir jarðlitir.

Byggingarefni viðbygginga/endurbygginga skal vera í jarðlitum. Gluggafletir skulu vera með speglun sýnilegs ljóss < 15%. Notast skal við útlýsingu sem beinir ljósi til jarðar.

Gestahús allt að 40 m² eru leyfileg innan byggingareits. Æskilegt er að þau séu tengd aðalhúsi með veggjum, burðarbitum eða þaki. Um útlit og gerð þeirra gildir það sama og við aðalhús. Núverandi hús sem eru utan byggingareits eru undanskilin því að þurfa að vera samtengd gestahúsi. Byggingar gestahúsa teljast með í heildar byggingarmagni lóðar.

4.1.10. Bátaskýli

Núverandi bátaskýli mega ekki hindra aðgengi almennings, slökkvi- eða brunaliðs um vatnsbakka. Bátaskýli má aðeins nota sem geymslu fyrir tæki sem nota má til umferðar á vatni. Heimilt er að viðhalda núverandi bátaskýlum. Við Svínahlíð eru nú þegar bátaskýli á flestum vatnalóðum og á sameiginlegu svæði og er viðhald á þeim leyfilegt. Heimilt að gera aðstöðu til að taka upp og setja báta á vatnið ásamt stækkun á bílastæði í allt að 100 m² við bátaskýli nyrst á svæðinu. Staðsetning er einungis leiðbeinandi, en getur breyst við nánari hönnun.

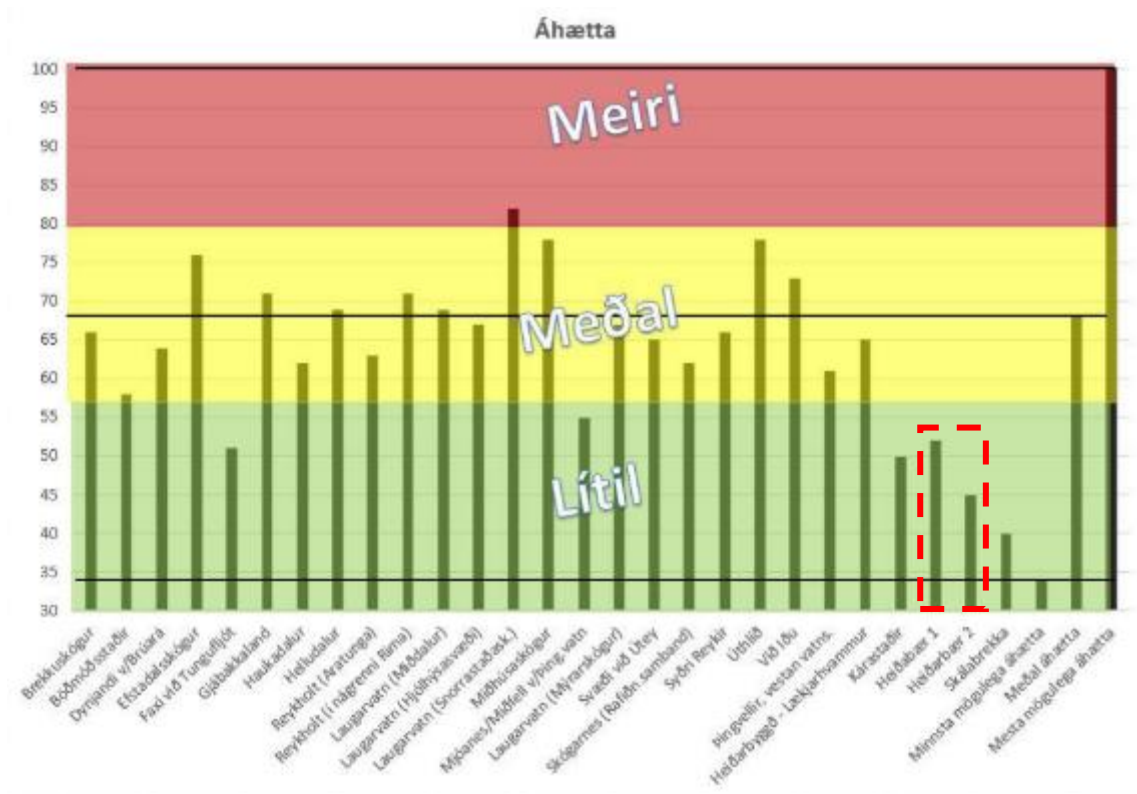
4.1.11. Skógar- og kjarreldar

Með aukinni frístundabyggð um allt land eru hugsanlegir gróðureldar orðnir að verulegu áhyggjuefni með tilliti til brunavarna, ekki síst á eldri svæðum þar sem skógur og kjarr er orðið þétt. Mest er hættan af gróðureldum í þurrkatíð að vori, frá lokum mars fram í júní. Þegar líður á sumarið og gróður tekur við sér getur dregið úr eldhættu en við réttar aðstæður í mikilli þurrkatíð geta einnig orðið gróðureldar að sumri til. Efla þarf frekari eldvarnir og viðeigandi ráðstafanir í skógum og frístundabyggðum landsins. Skoða þarf skóggerð, aldur, þykkt jarðvegs, landslag, sinu, landhalla og aðgengi að slökkvivatni, þéttleiki bústaða, flóttaleiðir fólks o.fl.⁸ Í deiliskipulagi er merkt svæði sem aðstöðusvæði fyrir slökkvilið. Staðsetning er einungis leiðbeinandi er getur breyst við nánari hönnun. Mögulega þarf að gera ráð fyrir að setja upp brunahana eða dælustöðvar til að komast að vatni fyrir slökkvistarf.

Mynd 11. Ljósmynd tekin í október 2021, í Heiðarbæ (Landmótun, BG).

⁸ Mannvit. Áhættumat fyrir sumarhúsabyggðir í Bláskógabyggð vegna gróður- og kjarrelda. Bláskógabyggð. 19. desember 2014.

Mynd 10. Áhættumat fyrir sumarhúsabyggðar í Bláskógabyggð vegna gróður og kjarrellda.

Gera þarf frekara áhættumat vegna gróður- og skógarelda fyrir svæðið og viðbragðsáætlanir. Þrátt fyrir að áhættumat Mannvits hafi verið gróft og sé ekki tæmandi eru lagðar til ákveðnar úrbætur til að lækka hugsanlega áhættu, má þar helst nefna eftirfarandi:

<p>Sveitarfélagið</p> <ul style="list-style-type: none"> Gera má úttekt á hugsanlegum vatnstökustöðum nærri þeim frístundabyggðum sem áhættan er mest. Kortlagning þeirra gæti hjálpað slökkviliði vegna hugsanlegra aðgerðaráætlunar ef gróður- og skógareldar geisa. Hægt er að birta á heimasíðu sveitarfélagsins einfalda lista með einföldum forvörnum, viðvörnum og einföldum viðbragðsáætlunum. 	<p>Sumarhúsaeigendur</p> <ul style="list-style-type: none"> Sumarhúsaeigendur geta gert ýmislegt í kringum bústaði s.s. eiga klappir og halda gróðri næst húsum í skefjum. Almennar upplýsingar um opin eldstæði í þurrkatíð, sýna varúð við bálkesti og svo framvegis.
<p>Sumarhúsafélög</p> <ul style="list-style-type: none"> Sumarhúsafélög eru sá aðili sem heldur utan um hvert svæði fyrir sig. Kortlagning hugsanlegra flóttaleiða á svæðinu, einfaldra forvarna og viðvarana gæti verið á könnu þessara félaga. Almennar upplýsingar vegna hugsanlegra gróður- og skógarelda. 	<p>Almennir gestir</p> <ul style="list-style-type: none"> Hér er átt við félagsmenn ýmissa félaga eða almennir leigjendur sumarhúsa án þess að um sé að ræða beint eignarhald. Hér gæti upplýsingar verið með miðlægum hætti í höndum annara sem sjá um útleigu sumarhúsa. Almennar upplýsingar um gróður- og skógarelda í hverjum bústaði fyrir sig.

Næstu skref fyrir sveitarfélagið geta einnig verið í formi aðgerða eins og að kortleggja betur og gera úttekt á hugsanlegri þörf á hringtengingum eða flóttaleiðum á ákveðnum frístundasvæðum.

Sérstaklega með það í huga að gangandi fólk kæmist leiðar sinnar þótt hugsanlegir akvegir séu ekki fyrir hendi. Slíkt kallar á víðtækt samráð milli allra hlutaðeigandi aðila.

4.1.12 Lóðatafla

Lóðarheiti	Skýringar (landnr, lóðastærð og sértækir skilmálar)
Grafningsvegur efri 1.	170 232, 11248m ²
Grafningsvegur efri 2.	170 199, 4751m ²
Grafningsvegur efri 3.	170 195, 3809m ²
Grafningsvegur efri 4.	170 189, 5504m ²
Grafningsvegur efri 5.	170 205, 10943m ²
Grafningsvegur efri 6.	170 184, 6909m ²
Grafningsvegur efri 7.	170 259, 4325m ²
Grafningsvegur efri 8.	170 198, 5215m ²
Grafningsvegur efri 9.	170 224, 3833m ²
Grafningsvegur efri 10.	170 241, 4284m ²
Grafningsvegur efri 11.	170 190, 3285m ²
Grafningsvegur efri 12.	170 185, 4996m ²
Grafningsvegur efri 13.	170 233, 5121m ²
Grafningsvegur efri 14.	170 188, 4638m ²
Grafningsvegur efri 15.	170 260, 8019m ²
Grafningsvegur efri 16.	170 261, 5369m ²
Grafningsvegur efri 17.	170 220, 5080m ²
Grafningsvegur efri 18.	170 263, 5708m ²
Grafningsvegur efri 19.	170 227, 6168m ² , lóðaleigusamningur deiliskipulagstillögu frá 2010 er enn í gildi út samningstímabilið.
Grafningsvegur efri 20.	170 209, 5429m ²
Grafningsvegur efri 21.	170 221, 5008m ²
Grafningsvegur efri 22.	170 210, 5542m ²
Grafningsvegur efri 23.	170 246, 7001m ²
Grafningsvegur efri 24.	170 194, 4565m ²
Grafningsvegur efri 25.	170 254, 4144m ²
Grafningsvegur efri 26.	170 248, 4807m ²
Grafningsvegur efri 27.	170 257, 3093m ²
Grafningsvegur efri 28.	170 243, 3862m ²
Grafningsvegur efri 29.	170 201, 4717m ²
Grafningsvegur efri 30.	170 251, 4734m ²
Grafningsvegur efri 31.	170 203, 14171m ²
Grafningsvegur efri 32.	170 235, 4425m ²
Grafningsvegur efri 33.	226 322, 14273m ²
Grafningsvegur efri 34.	170 214, 4428m ²
Grafningsvegur efri 35.	226 321, 14124m ²
Grafningsvegur efri 36.	170 206, 3602m ²
Grafningsvegur efri 37.	170 211, 7021m ²
Grafningsvegur efri 38.	170 218, 5000m ²
Grafningsvegur efri 39.	223 275, 7931m ²
Grafningsvegur efri 41.	Xxx xxx, 7379m ²
Grafningsvegur efri 43.	170 202, 7497m ²
Grafningsvegur efri 45.	170 250, 2594m ²
Grafningsvegur efri 47.	170 249, 5144m ²
Vatnsbakkavegur 2.	170 247, 13192m ²
Vatnsbakkavegur 4.	170 183, 11174m ²

Vatnsbakkavegur 6.	170 223, 5568m ²
Vatnsbakkavegur 8.	174 518, 5472m ²
Vatnsbakkavegur 10.	170 229, 10341m ²
Vatnsbakkavegur 12.	170 236, 6431m ²
Vatnsbakkavegur 14.	170 204, 7770m ²

5. Áhrifamat

Tillagan og efnistöð hennar fellur ekki undir lög um umhverfismat áætlana nr. 111/2021 en gert verður grein fyrir áhrifum á umhverfið samkvæmt 12. grein skipulagslaga nr. 123/2010. Ekki er fyrirhugað að heimila nýjar lóðir á svæðinu. Hins vegar er heimild til þess að bæta við gestahúsi á sumarhúsalóðum í gildandi aðalskipulagi. Settir hafa verið skilmálar um nýbyggingar á núverandi lóðum í takt við skilmála gildandi aðalskipulags. Metin verða áhrif slíkra húsa m.t.t. á sýndar og mögulegs aukins álags á náttúru og Þingvallavatn. Metin verða áhrif skipulagsins á staka þætti hverfisverndar og á mögulega aukna umferð.

Þeir umhverfisþættir sem skoðaðir eru í áhrifamatinu eru:

- Landslag og á sýnd
- Náttúru- og menningarminjar
- Vistkerfi og landgæði
- Útivist
- Samfélag

- **Áhrif á landslag og á sýnd**

Áhrif á landslag og á sýnd er einna helst af uppbyggingu nýrra mannvirkja, vega og stígagerðar. Með látlausri hönnun og efnisvali sem miðast við náttúrufar svæðisins eru áhrifin lágörkuð. Uppbygging stíga hefur einnig áhrif þar sem leiðir verða sýnilegri, en um leið mun verða hægt að stýra umferð innan svæðisins og vernda svæðið fyrir átroðningi og auka öryggi.

- **Áhrif á náttúru- og menningarminjar**

Í deiliskipulaginu er lögð fram tillaga að samgöngukerfi þar sem leitast er við að nýta núverandi leiðir í heildstætt stígakerfi en jafnframt að skilgreina lóðir og byggingareiti fjær bökkum Þingvallavatns. Meginhluti stígakerfisins er skilgreindur innan svæða sem eru manngerð við vegi, lóðir eða opin svæði. Innan úttektaarsvæðis voru skráðir fimm minjastaðir og merkustu minjarnar eru hugsanlegur stekkur. Allar fornminjar sem skráðar voru innan svæðisins eru skilgreindar í stórhættu vegna trjáræktar, landbrots og/eða hugsanlegra framkvæmda. Óheimilt er að gróðursetja plöntur og tré innan við 15 m frá fornleifum.

- **Áhrif á vistkerfi og landgæði**

Stígar innan svæðis eru að mestum hluta innan svæðis sem þegar er búið að breyta, með vegum, stígum eða gróðursetningu eða byggingum, en ekki heillegum ósnertum svæðum eða votlendi. Uppbygging stíga og aðstöðu á svæðinu er mikilvægur þáttur í stýringu umferðar og vernd svæðisins og aðliggjandi svæða, þar sem komið er í veg fyrir átroðningi, röskun á landi og oft tilviljanakenndum ferðum fólks um svæðið. Takmarkað aðgengi að vistkerfinu er ætlað að stuðla að varðveislu þess. Mikilvægt er að allar framkvæmdir innan svæðisins verði unnar utan varptíma til þess að raska sem

minnst fuglalífi á svæðinu. Farið er eftir lögum um fráveitu og skólp nr. 798/1999 og reglugerð 796/1999 um mengun vatns og áhrifin ættu því að vera óveruleg.

- Áhrif á **útivist**

Stígakerfi svæðisins er miðað að meginleið meðfram vatninu og leið sem hentar gangandi fólki. Skýrt leiðakerfi og upplýsingar stuðlar enn frekar að nýtingu svæðisins til útivistar.

- Áhrif á **samfélag**

Gott aðgengi að einstöku svæði í jaðri Þingvallarsvatns fjölgar möguleikum til útivistar og fjölbreytileika í upplifun. Miðlun upplýsinga og fræðslu er jákvæð í samfélagslegu tilliti og eykur líkur á að fólk gangi með virðingu um svæðið og stuðlar að betra öryggi með merktum gönguleiðum.

6. Heimildarskrá

Alþingi, Lagasafn, <https://www.althingi.is/lagasafn/>:

- Skipulagslög nr. 123/2010.
- Lög um náttúruvernd nr. 60/2013.

Dómsmálaráðuneytið, Reglugerðarsafn, <https://www.reglugerd.is/>

- Reglugerð nr. 797/1999 um varnir gegn mengun grunnvatns.
- Reglugerð nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns.
- Reglugerð nr. 536/2001 um neysluvatn.
- Reglugerð nr. 737/2003 um meðhöndlun úrgangs.
- Reglugerð nr. 535/2011 um flokkun vatnshlota, eiginleika þeirra, álagsgreiningu og vöktun.
- Reglugerð nr. 941/2002 um hollustuhætti.
- Byggingarreglugerð nr. 112/2012.
- Reglugerð nr. 798/1999 um fráveitur og skolp.
- Reglugerð nr. 982/2010 um fráveitur sveitarfélaga.
- Reglugerð nr. 650/2006 um framkvæmd verndunar vatnasviðs og lífríkis Þingvallavatns.

Fornleifastofnun Íslands 2022. Heiðarbær í Þingvallasveit: Deiliskráning í sumarbústaðabyggð við Þingvallavatn.

Mannvit. Áhættumat fyrir sumarhúsabyggðir í Bláskógabyggð vegna gróður- og kjarrelda Unnið fyrir Bláskógabyggð 19. desember 2014.

Náttúrufræðistofnun Íslands. Vistgerðir og mikilvæg fuglasvæði á Íslandi.
<https://vistgerdakort.ni.is/> Sótt af vef 14.09.2021.

Map.is Yfirlitsmynd-Loftmynd af núverandi aðstæðum. Sótt af vef map.is 14.09.2021
<https://map.is/base/@391890,410898,z8,2>.

Skipulagsstofnun. Landsskipulagsstefna 2015-2026. September 2016.
https://www.landsskipulag.is/media/pdf-skjol/Landsskipulagsstefna2015-2026_asamt_greinargerð.pdf

Skipulagsstofnun. Aðalskipulag Bláskógabyggðar 2015-2027. Birt í B-deild 28.05.2018.
<http://skipulagsaatlanir.skipulagsstofnun.is/skipulagsvefur/display.aspx?countyno=8721>

Veðurstofa Íslands. <https://vindatlas.vedur.is/> Sótt af vef 14.09.2021.

2 Deiliskipulagsuppdráttur